

**Quæstionum Canonicarum, In Quinque Libros
Decretalium, Tomus ...**

In Librum IV. Decretalium, per viginti, & unum Titulos distributum, De
Sponsalibus, Et Matrimoniis, eorumque impedimentis, ac dispensationibus,

...

Schlüter, Georg

Augustæ Vindelicorum, 1702

Articulus V. Quomodo matrimonialis dispensatio vitietur.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73058](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73058)

proficientur artes honestas, ubi scilicet major requiritur prudentia, & ingenium, quam corporis exercitium, ut sunt pictores, &c. de quibus qualitatibus, qualiter probentur, si verificandæ sint coram Exe- cutore, latè agit de Justis *cit. l. 3. cap. 2. à n. 122.*

ARTICULUS V.

Quomodo matrimonialis dispensatio vitietur.

2109. Non est dubium in supplicatione pro impetranda dispensatione in impedimen- tis dirimentibus quandoque narrari falsâ, & taceri vera, quorum quodlibet quan- doque facit, ut, quantumvis concedatur dispensatio, ejusmodi narratis innixa, ni- hilominus dispensatio non valeat, ut plu- ribus ostensum est in *l. 1. decret. tit. de re- scriptis*. Cùm autem juxta diversitatem impedimentorum, diversa sint, circa quæ, vel expressio falsi, vel taciturnitas veri committi potest, de illis agam in seq.

2110. Not. autem. 1. etsi juxta Sanchez *l. 8. hic d. 21. n. 2. obreptio, & subreptio* nihil inter se differre videantur, fortassè quoad juris effectus; *obreptio* tamen propriè committitur *narrando falsum; subreptio tacendo verum*, quod erat de necessitate exprimendum. Not. 2. potissimam diffi- cultatem esse in eo, ut sciatur, quæ nar- ratio falsi, vel taciturnitas veri dispensa- tionem vitiet, hoc est, faciat, ut eâ stante, in Pontifice deficiat intentio concedendi dispensationem? Not. 3. generaliter hanc regulam dari posse: tunc in Principe, di- spensationem legis concedente, deficere intentionem dispensandi, quando nar- ratio falsi, vel taciturnitas veri causat errorem in eo circa substantiam, vel quali- tatem rei, de qua gratosè disponit, cui suam intentionem simpliciter alligavit, tanquam conditioni *sine qua non*, ut diximus aliàs à n. 1162. In exemplo: Ti- tius, qui cum Berta, quam vult ducere, est in secundo gradu consanguinitatis; cùm petit dispensari, tacet secundum gra- dum, & allegatâ angustia loci pro impe- trando, dicit se cum Berta conjunctum in quarto gradu. In hoc casu committitur obreptio *narrando falsum* nempe *quar- tum gradum*, qui non est; & subreptio *tacendo verum*, nimirum *gradum secun- dum*, qui re ipsâ est: & quia in casu sic

proposito Pontifex eos intendit dispensare solum in quarto gradu, intentione sic al- ligata quarto, ut nolit valere gratiam suam, si non sit impedimentum in quarto gradu, ex dictâ obreptione, ac subre- ptione fit, quòd in eo deficiat intentio di- spensandi, consequenter irritum ac nul- lum fit rescriptum, seu mandatum di- spensationis; arg. *c. quia circa. 6. de con- sanguinitate*; ibi: *quia pro ejus dispensa- tione à Sede Apostol. obtinenda, falsa nis causa fuerat allegata, &c.*

Not. 4. probabilius esse, ut dictum est, à n. 1162. & seq. gratiam, seu dispensa- tionem non vitari per obreptionem, vel subreptionem, nisi omittatur aliquid in supplicatione, quod exprimendum est de jure, vel *inconcusso stylo Curie*, aut *legi- timâ consuetudine*, *vim legis obviante*, de quibus jam egi suprâ à n. 1169. et seq. ubi etiam exposui, quando censeri debeat, aliquid exprimendum esse de jure; quando de stylo Curie, quando de consuetudine. Ex hoc colliges vitari gra- tiam, vel dispensationem, quando taceat qualitas de jure exprimenda. Nam eo casu expressio talis qualitatis à jure habe- tur pro forma ut colligitur *ex c. penult. de re scriptis*. ibi: *Si proponente aliquo mandam se beneficium Ecclesiasticum affectum, super provisione ipsius (licet minus competens obtinentis) rescriptum Apostolicum de hoc mentionem non faciens, impetretur, illud veluti fraudulenter obventum, dicitur non valere; & c. si motu proprio 23. de præbend. in 6. ibi: si ad petitionem illius, vel alterius pro eadem oblatam, gratiam hujusmodi facimus: tunc enim (quan- tumcunque modicum beneficium taceatur in ea) ipsam surreptitiam vires nolimus obtinere.* Motu quoque proprio tunc solum gratia fieri censetur, cum hoc ex- pressè cautum fuerit in eadem.

Colliges. 2. idem dicendum, licet per ignorantiam omisâ sit expressio qualitatis de jure exprimendæ. Nam actus nullus est non servatâ formâ juris, etiam si per ignorantiam omisio contingat, ut liquet in alijs casibus. Colliges. 3. idem dicen- dum, si omittatur qualitas exprimenda de stabili, notorio, deciso, & declarato au- thoritate Papæ stylo Curie, de quo diximus à num. 2099. aut consuetudine le- gitima. Nam hæc pro lege servatur. *Ad*

Minimè. ff. de legib. sic Layman. l. 1. Theol. mor. tr. 4. c. 94. n. 1.

113. Not. 5. inter qualitates, & circumstantias rei, circa quam fit dispensatio, quasdam esse illi omnino extrinsecas; quasdam intrinsecas; & obreptionem, vel subreptionem circa illas non obtinere valori gratiæ; secus, circa istas. dicuntur autem intrinsecæ, quæ tales sunt, quas jus, stylus, vel consuetudo expressas vult, secundum dicta; sic Castropalaus *de legib. d. 6. p. 16. q. 3. num. 13.* & ex illo Gobat in *Theolog. Experim. tr. 9. n. 613.*

114. Ex hoc sequitur, valere dispensationem in irregularitate incursum à Sacerdote propter homicidium, esto nulla fiat mentio Sacerdotij; quia hæc circumstantia est prorsus extrinsecæ homicidio, cujus solius causa irregularitatem incurrit. Hinc not. cum sæpe dubitetur, an causa, quæ ponitur in narrativis mandati, sit tantum impulsiva, an finalis, seu motiva? in dubio habendam pro impulsiva, cujus falsitas non vitiatur rescriptum. Nam in dubio, maximè pro valore matrimonij, mitiora sequenda sunt; ita Sanchez, Dicastillo, & alij apud Gobat *cit. n. 613.*

Idem etiam docet P. Josephus Gibalinus *tom. 2. scientie Canonice. l. 7. c. 5. q. 3. n. 1.* ubi ait, alterum modum, quo desinere potest dispensatio, esse cessationem causæ, quam aliqui justificantem, alij finalem appellant; cum enim eâ causâ motus sit Princeps, neque nisi propter eam dispensarit, ubi eâ causâ desinit, non videtur durare dispensatio: quia non fuit nisi conditionata quodammodo voluntas Principis a lege subditum eximentis, propter eam tantum causam, quæ modo causavit prorsus, ut supponimus.

115. Et post hæc subiungit: quando causa est tantum impulsiva, & non finalis, etsi tota cesset, non annullatur dispensatio. Est autem causa impulsiva quæ movet Principem ad facilius concedendam gratiam, quam erat quidem concessurus, sed difficilius; finalis verò est, sine quâ non concederet omnino: in dubio autem præsumitur causa tantum impulsiva, ut latè Sanchez *d. 21. n. 20. l. 8. de matrim.* quia jura favent valori actûs, qui idcirco in dubio validus præsumitur: non desinere autem dispensationem unâ cum causâ im-

pulsiva notum est: quia illa est extrinsecæ omnino, & ab ea non est motus simpliciter dispensans.

Quando autem causa finalis desinit, vel rota desinit vel secundum aliquam sui partem duntaxat: si hoc posterius contingat, valet adhuc dispensatio, ut ait Sanchez *d. 30. l. 8. de matrim. n. 8.* quia in moribus aliæ causæ exiguntur, ut primo fiat aliquod opus, quàm ut factum permaneat; & aliud exigitur, ut obtineatur facultas, aliud, ut eâ utamur, beneficiûmque Principis permanere debet, quantum fieri potest, ex Regul. jur. in 6. Denique quia ipsamet lex non cessat, quamdiu ejus aliqua causa finalis manet, ut latè habet Tirac. *tractat. cessante causâ, cessat effectus, limit. 17. num. 1. & 10.* atque ita commode frequentioribus scrupulis occurritur.

Not. 6. si, quod certum est, ponitur sub dubio, vitiari dispensationem, intellige, si fit vel substantia rei, vel qualitas redundans in substantiam; sic enim causaret errorem, ex quo deficeret intentio concedentis; ita Sanchez *l. 8. d. 21. num. 40.* Not. 7. si dispensatio aliquo modo cedit in præjudicium tertij, id ipsum exprimentum esse; quia Papa nunquam præsumitur velle præjudicare juri tertij, nisi id ipsum exprimat; ita Sanchez *cit. num. 50.* Not. 8. singula impedimenta in propria specie, & gradu esse exprimentum cum qualitatibus intrinsecis. Nam aliàs nec auferretur impedimentum, quod tacetur; quia circa illud, utpote non cognitum, non versatur concedentis voluntarium; nec circa id, quod falso narratur; cum eo ipso nullum sit.

Not. 9. innumera quodammodo esse, quæ in libello, seu supplicatione pro impetranda dispensatione matrimoniali exprimentum esse censent de stylo Curie illi, qui super hoc libros ediderunt, ut liquet ex Vincent. de Justis, præsertim *l. 1. c. 4.* ubi communiter etiam citatur praxis dispensationum Apostolicarum, de qua scripsit Pyrrhus Corradus sæpe cit. Ex hoc autem fit, quòd in his, ubi stylus ille non est invariabilis, & notorius; uti revera contingit, magnæ omnino difficultates subnascantur, suspensiones supplicationum, expensæ graves, infamia, & alia damna Oratorum, scrupuli, & miræ anxietates

U u u

tates

tates tam exequentium mandata dispensationum, quam dispensatorum, & alia sanè quàm plurima, bono communi fortassis plus noxia, quàm proficua.

2119. Quare, ubi ea, quæ illi authores de jure styli requisita dicunt, talia sunt quæ omnino exprimentenda vult stylus, prout in hac materia vim habet juxta n. 1162. omnino jédico secundùm illum esse judicandum de validitate, vel invaliditate mandati dispensationum, ex ratione data ibidem; non autem, ubi *probatum, inconcessum, notorium, auctoritate, ac decisione Pape* confirmatus non est, ut dixi loc. cit. Nam hi curiales non sunt jure suo Legislatores. Et ideo Pontius apud Escobar in *Theol. moral. l. 27. d. 198. n. 776.* negat stylum Curia habendum pro lege; quòd curiales Pontificij sæpe introducunt ignorante Pontifice stylum, seu consuetudinem; sed intellige, juxta præmissa *cit. n. 1162.* His præmissis descendendo in particulari ad impedimenta quoad quæstiones, quæ de necessitate exprimentenda sunt, in eorum dispensatione, sit.

§. I.

An & qualiter dispensari possit in impedimento ex errore?

2120. R. quando error est circa personam, vel qualitatem personæ, quæ redundat in substantiam, non dari, nec posse dari dispensationem in matrimonio ex tali errore contracto; quia tunc matrimonium est invalidum jure naturæ, non Ecclesiastico, ex n. 1072. Unde tale matrimonium nullâ dispensatione potest fieri validum, etiam inter infideles, nisi errans errore cognito det consensum in eam personam, in quam prius non consensit, errore defectum consensûs in eam causante, ut dixi à n. 1077.
2121. Not tamen. 1. ut error dirimat matrimonium, debere supponi aliquam notitiam personæ, circa quam fit error, sive talis notitia confurgat ex visu, auditu, vel fama; aliàs enim judicium, ex quo procedit consensus in personam, per errorem propositam, non esset falsum, nec erroneum. Etsi verò in casu matrimonij ex errore nulliter contracti non requiratur, imò nec dari possit dispensa-

tio, ex qua tale matrimonium sic contractum convalescat; tales tamen putativi conjuges non possunt *sine iudicio Ecclesiæ*, divertere à matrimonio quòd *vinculum*, etiam nullitate matrimonij cognitâ, secundùm dicta à num. 1633. his præmissis.

Si quæras an, & qualiter dispensari possit in impedimento ex errore conditionis servilis? R. quando liber contrahens cum muliere, quam credit liberam, cum sit serva, simpliciter aliter voluntatem suam qualitati *libertatis*, matrimonium factò contractum nullâ dispensatione convalescere, cum tali casu sit jure naturæ nullum ex dictis; si autem error talis conditionis non sit, qui jure naturæ vitiet contractum, sed tantum jure Ecclesiastico, liberum dispensatione non egere, si conditione cognitâ, nihilominus eam velit habere, ut diximus à n. 1038.

§. II.

De dispensatione voti simplicis.

R. loquendo primò de dispensatione in voto simplici *in ordine ad licite contrahendum matrimonium*, quando tale votum præstat impedimentum tantum impediens (si enim esset jam illicitè contractum, non egeret amplius dispensatione, nisi in ordine ad usum activum matrimonij, petendi debitum, in quo dispensare possè Episcopum ejusque proprium, vel etiam eos, qui ad hoc privilegio gaudent, constat ex dict. à n. 2059.) dispensationem in voto simplici solum impediens matrimonium, si non sit reservatum, dari possè ab Episcopo, ut constat à n. 2061. Dixi, *si non sit reservatum* ejusmodi sunt vota castitatis Religionis.

Verùm circa hæc ipsa vota notandum, ea posse esse circa materiam reservatam v. g. castitatem, vel ingressum Religionis, quin ipsa sint reservata. Nam cum reservatio sit odiosa, consequenter stricti juris, intelligi debet de votis, quæ sunt *vota perfecta* non tantum in *ratione materiae voti promissæ*, sed etiam in *ratione voti*: potest autem dari votum circa materiam reservatam, quin sit perfectum, vel in *ratione*

voti, vel in ratione materiae voto promissae; ergo. Nam qui vovet castitatem *solum conjugalem*, vel non servare *omnimodam castitatem* sed tantum *ad tempus*, facit votum circa materiam reservatum, sed non perfectam. Haec enim debet esse castitas perpetuo interdicens omnem usum Venerum, etiam conjugibus licitum. Deinde, votum *in ratione voti perfectum est*, quando vovens directe, & ut finem intendit cultum Dei. Nam votum proprie est a Deo Religionis; sed hoc non habet vovens, qui constitutus in gravi periculo mortis ex morbo, vel naufragio, aut pugna, v. g. Religionem vover, si DEUS tali periculo salvum eripiat. Tunc enim ad finem hunc temporalem votum habet solum rationem medij; ergo. sed de his ex professio alibi egimus in praeceptis primae tabulae.

112. Praeterea not. 1. quamvis super voto castitatis perpetuo, & simplici, solum impediens matrimonium, nullus praeter Summum Pontificem, possit auctoritate ordinaria dispensare (cum sit unum ex votis reservatis Sedi Apostolicae; ut cum communi tenet Lessius *de Justitia l. 2. cap. 40. dist. 18. num. 122.* & in facultate a Pontifice alicui generaliter concessa, dispensandi super votis, nunquam comprehendantur vota castitatis, & Religionis, cum haec a principio nascentis Ecclesiae ipsi Pontifici reservata sint, teste Sanchez *l. 8. d. 9. n. 2.*) hoc tamen intelligendum esse, si tale votum sit *perfectum tam in ratione voti, quam materiae voto promissae*, ut diximus n. praeced.

116. Not. 2. Episcopum, ex consuetudine jam inducta, & recepta, dispensare posse in debiti petitione, cujus privationem quis incurrit, contra votum, etiam reservatum ineundo matrimonium, non tantum post illud consummatum, sed etiam ante, sit tantum ratum; ita Sanchez *lib. 8. dist. 20. n. 6.* & ex illo de Justis *l. 2. c. 14. a n. 82.* & diximus n. 2059.

117. Not. 3. cum aliquando contingat, quod conjuges, etiam consummato matrimonio, de mutuo consensu emittant votum castitatis perpetuae deinceps observanda, sed postea vel ambos, vel unum eorum poeniteat emissi talis voti; quae

ri, an in ejusmodi voto Episcopus dispensare cum illis possit ad usum matrimonij, caeteroquin voto interdictum? Respondeo, posse, si ambo de mutuo consensu cedant juri, quod acquisierunt, renuntiando juri ad usum conjugalem vi matrimonij concessio; non autem, si secus: Ratio est, quia, cum, ut dictum est, Episcopus ex consuetudine jam recepta dispensare possit in petitione, ac redditione debiti cum ijs, qui contra impedimentum tantum impediens contraxerunt, nec in dato casu fiat praedictum uni conjugum, supposita tali cessione mutua (quod non esset, si unus cedere noller rationabiliter) non est, unde in hoc casu limitetur Episcopo potestas consuetudine legitima obtenta. V. Sanchez *l. 9. hic d. 38. n. 3.*

Not. 4. eum, qui post *votum Religio-* 2128.
nis, etiam reservatum, valide, sed illicitè contraxit, & consummavit matrimonium, non indigere dispensatione, ut durante tali matrimonio licite petat, vel reddat debitum; Sanchez *cit. d. 33. num. 15.* Layman *l. 5. rr. 10. p. 4. c. 3. n. 6.* quia, habens votum Religionis ingredienda, nondum habet votum castitatis emissae; sed tantum obligationem emittendi; ubi in Religione, quam vovit, profitebitur, obligatione tamen interim suspensa, dum durat hoc matrimonium.

Ut dispensatio in ejusmodi voto simplici obtineatur, pro causa dispensandi afferri possunt, si adsint, una vel plures causae, quas a n. 2070. receptas diximus, ut dispensetur inter consanguineos, & affines. Accedit quod ad hoc videatur causa sufficiens qualibet, quae obstat executioni talis voti, si voto simplici ligatus, ratione aetatis, vel aliarum circumstantiarum sit in morali periculo incontinentiae; vel sine connubio subiret gravia damna, &c. ad quod maxime conducet exponere, quo fine, vel in qua circumstantia, in qua aetate, &c. &c. votum emissum sit? haec enim omnia juvant ad facilitandam dispensationem, praesertim si votum conceptum sit ex fine solum temporali, in aetate ut plurimum facili, non praemissa tanta deliberatione, &c. V. Castropal. *de sponsal. d. 4. p. ult. q. 2. n. 3.*

2130. Si autem fermo sit de voto solenni, cum istud sit de substantia status Religiosi, & Regularis, non autem status Clericalis etiam Clericorum in sacris, ut jam supra dictum est, utrumque autem tali voto ligatis præster impedimentum dirimens, non jure naturali, aut divino positivo, sed solum Ecclesiastico, ut dictum est superius, rectè sequitur, dispensari posse jure Ecclesiastico, ut dicemus infra. Eo tamen casu, volens dispensari in voto castitatis solenni juxta id, quod tradit de Justis l. 1. c. 4. n. 185. *Q. si Religiosus, explicare teneretur provenientiam, an ex voto in susceptione ordinis sacri, an Religiose professionis emisso?* quia sunt diversa vincula matrimonium dirimentia; ita ille, sed fortè rectius, si dicatur, quòd votum professi dispensatum, cum solvat statum, indigeat gravioribus causis.

§. III.

An, & qualiter dispensari possit in impedimento cognationis spiritualis?

2131. Cognatio spiritualis est impedimentum dispensabile jure humano, cum sit juris tantum Ecclesiastici ex n. 1088. Est impedimentum fortius cognatione carnali, c. Pictarium 30. q. 3. sic glossa in c. 1. de cognat. spiritit. in 6. V. spiritualem. & constat ex textu, ibi: *cum ergo propria consanguinitate jubemur abstinere, multo magis à spirituali* &c. In compaternitate tam simplici, quam duplici facile dispensat Pontifex, existente juxta causam, qualis est angustia loci, dos incompetens &c. de quibus à n. 2062. imò etiam leviori, quam sint illæ; sic de Justis cit. l. 2. c. 5. n. 72. In impedimento autem ex Paternitate spirituali, sæpe vel denegatur, vel difficillimè, ac non nisi cum multis modificationibus conceditur; imò Sanchez l. 8. d. 24. n. 15. testatur, se nunquam audivisse, vel legisse, fuisse dispensatum in Paternitate spirituali. Et quamvis Pontius l. 8. c. 17. n. 18. referat unum casum hujus dispensationis factæ; subjungit tamen, matrimonium subsecutum infelicem exitum habuisse; res fundatur in reverentia, quam filius spiritualis matri, aut filia Patri suo spirituali debet; cum hæc propinquitas fundetur in Sacramento. Si ta-

men essent causæ valde urgentes eam concedendi, non negaretur; & in expeditione dispensationis servaretur de stylo, quod servari solet in dispensatione super primo, & secundo consanguinitatis, vel affinitatis gradu, cum iisdem clausulis, & qualitatibus, de quibus infra à n. 2139. Ex hoc colliges, quòd causæ, quæ sufficiunt pro dispensatione in remotiori gradu consanguinitatis, vel affinitatis, in dato casu non sufficiant, sed exigantur majores, mirum tales, quæ requiruntur ad impetrandam dispensationem in gradibus propinquioribus.

Not. autem 1. Si inter cognatos spiritualiter, qui super hoc impedimento dispensari cupiunt, præcessisset copula, non esse de necessitate in supplicatione exponendam, nisi facta sit animo sibi eo titolo facilitandi dispensationem; vel allegatur pro causa motiva dispensationis impetrandæ, ut diximus à n. 1166. Not. 2. in supplicatione dispensationis, de necessitate exprimendam esse. 1. *provenientiam hujus cognationis* v. g. quòd orator orationis prolem, ex alio viro susceptam de Baptismo susceperit, vel in sacramento confirmationis tenuerit. Negativam tamen apud Gobat tr. 9. n. 622. sequitur Tamburinus de matr. l. 8. tr. 2. c. 9. §. 6. n. 1. quòd utraque sit ejusdem omnino rationis, sicut duæ cognationes carnales, quarum una ex virili, altera ex muliebri sanguine provenit. Sed contrarium rectius dicitur; nam per baptismum, non autem per confirmationem fit regeneratio; ergo diversa sunt, & signo, & re significata. 2. Exponendum est, si dispensatio petatur in compaternitate, an ea sit simplex, vel duplex? ut si Titius prolem Casæ, & Casæ Titij, de sacro fonte suscepisset; sic enim compaternitas foret duplex, de quo de Justis l. 2. c. 5. n. 72.

Not. 3. quòd Executor dispensationis non possit admittere causam in literis, seu mandato non expressam; cum non possit excedere limites mandati; & rescriptum, seu mandatum sit stricti juris; nec extendi possit ad non expressa; & tantum duntaxat valeat, quantum sonat. sic Corradus l. 7. c. 5. n. 56. ex c. fin. de Rescript.

Si quæras, an cesset dispensatio, quando cessat penitus causa finalis, ex qua ipsa procedit? Bz. cum distinctione: Nam vel dispensatio

dispensatio est jam actu applicata petenti aut immediate à Principe, aut ex ejus mandato, aut facultate à commissario, puta Confessario, aut alio quolibet: aut certe nondum est actu posita dispensatio, sed tantum obtentum est scriptum, & facultas ut fiat v. g. obtentæ sunt litteræ, quibus mandatur Confessario, aut Episcopo facultas, dispensandi in voto castitatis aut religionis, impedimento consanguinitatis, irregularitatis ad ordines, nondum tamen revera commissarius ille dispensavit.

1135. Igitur quamdiu est veluti suspensa dispensatio, & nondum actu concessa, seu quamdiu est in actu tantum primo, si causa finalis cesset, cessat quoque ea dispensatio, hoc est, vera facultas dispensandi definit in commissario, neque suum effectum habere potest: quia ea dispensatio injusta omnino esset: atqui præsumendum non est Principem dedisse facultatem commissario dandi dispensationem injustam, quam neque ipse concedere vellet: faciet igitur commissarius præter concessam facultatem, si dispenset, ac proinde invalidè dispensabit.

Hujus ulterior ratio est; quia in litteris ejus modi indulgentium imperatur prævium examen, ut nimirum dispenset commissarius, si preces veritate nitantur: si tamen impedimentum hujus facultatis exercendæ temporarium tantum esset, & causa finalis, quæ cessaret, iterum rediret, posset Commissarius tunc dispensare; quia cessante causâ fuit tantum legata facultas Commissarij, & non penitus destructa, nisi medio illo tempore fuerit revocata, ut nuper quoque dicebamus de eo, qui per factum impossibile cum usu dispensationis, videtur renuntiasse facultati illâ utendi, sublato enim eo impedimento, licet ea utetur. Hæc autem cessatio causæ debet esse contraria, & non negativa, ita ut nimirum jam fiat illicita dispensatio, ejusque usus. Suarez l. 8. c. 30. n. 12.

1136. Si autem dispensatio non sit amplius in fieri, sed in esse consummato (quia nimirum concessa est actu ipso, & subditus revera dispensatus) non cessat etiam cessante causâ finali; v. g. dispensatum re ipsa est cum femina, ut nuberet consanguineo, defectu dotis, quâ possit honestè extraneo suæ nobilitati conformiter collocari; in-

terea, dum parantur inter hos consanguineos nuptiæ, obvenit pinguis hereditas huic feminae ante matrimonium initum; potest vi dispensationis, nomine dotis insufficientis concessæ, nubere suo illi consanguineo. Idem dico de dispensato in irregularitate ad ordines suscipiendos, si antequam eos suscipiat obtentâ jam dispensatione, causa concessæ dispensationis definat; ita Suarez lib. 6. de Legib. d. 20. n. 15. Sala. d. 20. n. 67. Emman. Sâ vers. Gratia, n. 6. & 10. Rebuff. tract. in reg. constit. tom. 2. præfat. n. 56. Mascard. de probat. concl. 178. Tiraquell. cessante causa, cessat effectus, limit. 22. n. 92. & 94. contra Sanchez lib. 3. de matr. d. 20. n. 14.

Hujus ratio est; quia dispensatio jam habuit suum effectum, nempe ablationem vinculi, qui proinde non pendet à causa illa, à quâ fuit productus, alioquin idem de effectu remoto diceretur. Nam qui suscepisset ordines re ipsa ex dispensatione, cessante causâ ejus, abstinere deberet à ministracione, nam usus ordinum, etsi remotior sit effectus dispensationis, quam ipsa susceptio, æquè tamen pendebat à causa dispensationis, atque ipsa susceptio, quæ non est effectus proximus, sed ipsa relaxatio vinculi, quæ ubi semel apposta est, & ablata obligatio legis, non est cur redeat, etsi causa, per quam sublata fuit, cesset: videmus enim etiam in naturalibus plerosque effectus non conservari à suis causis producentibus, quod frequentius esse in moralibus concedebat nuper ipse Sanchez.

§. IV.

An, & qualiter dispensari possit in Cognatione legali?

Impedimentum ex cognatione legali 2137. (de qua egimus à n. 1117.) est juris tantum Ecclesiastici per n. 1119. consequenter dispensabile. Cum autem inter cognatos legaliter in linea rectâ, Papa difficillimè dispenset, nec nisi ex urgentibus causis; cum solvi possit per emancipationem, qua hoc impedimentum in linea transversali tollitur, consequenter dispensatione tunc opus non sit, ut notat Rebuffus, in praxi dispens. regulâ de dispensat. in gradu prohib. gloss. 5. n. 25. illud solum notandum venit, in supplicatione pro

Uuu 3

hujus

hujus impedimenti dispensatione exponendum. 1. an veniat ex adoptione perfectâ, vel imperfectâ? propter dicta à n. 1120. Deinde, in quâ lineâ? ut sciatur, an in rectâ vel obliquâ; cum pro illa sit diversa consideratio, ac pro ista, ut præmissimus.

1238. Præterea not. 1. Si, qui legaliter cognati, contraxissent cum hoc impedimento, & consummâssent, de industria, ut hoc titulo facilius elicerent dispensationem; & intentionem, & copulam in supplicatione pro dispensatione illius impedimenti exponendam esse, juxta dicta à n. 1159. Not. 2. licet consanguinei scienter matrimonium contrahentes in gradu prohibito, incurant excommunicationem; id tamen non procedere de cognatis legalibus; quia super hoc nullum extat jus; & dispositio penalis, quoad consanguineos, extendi non debet ad casum similem, non expressum ex n. 1598. sic Pontius l. 7. c. 41. in fin. Not. 3. quod cognatio legalis, matrimonio superveniens, non impedit conjugibus usum conjugij; quia id nullo jure cautum est, ut notat Sanchez l. 7. d. 63. n. 19.

§. V.

An, & qualiter dispensari possit in impedimento ex cognatione carnali, seu consanguinitate?

2139. Solus primus gradus consanguinitatis in lineâ rectâ, secundum communem, dirimit matrimonium *jure naturali*; reliqui autem omnes tam in lineâ rectâ, quam obliquâ, sunt juris tantum Ecclesiastici ex dictis à n. 1190. adeoque ab Ecclesia dispensabiles; dixi *solus primus gradus in lineâ rectâ* v. g. inter Patrem, & filiam, vel Matrem & filium; nam primus gradus in lineâ collateralis, qualis est inter fratrem & sororem, est impedimentum juris tantum humani.
2140. In casu, quo aliqui petunt dispensari in impedimento consanguinitatis, in supplicatione necessariò exponi debet distinctè gradus præcisus, in quo conjuncti sunt oratores, ut cognosci possit, an causæ, quæ pro dispensatione allegantur, receptæ sint ad dispensandum in tali gradu; cum, ut dictum est, non sufficiat causa pro gradu propinquiori, quæ pro remotiori; ita

Sanchez l. 8. d. 24. n. 2. Ex hoc sequitur, si oratores essent cõsanguinei in lineâ inæquali, & gradus remotior esset ultra quartum, eos non egere dispensatione, quia carerent impedimento; hoc enim in ea lineâ solum præstat gradus remotior, si sit unus ex primis quatuor per c. final. de Consang. Et ideo, qui sunt Consanguinei in tertio, & quinto, vel in quarto, & quinto, sine dispensatione contrahere possunt. sic Corradus l. 7. c. 5. n. 61.

Secundò, etsi negent apud Gobat n. 9. n. 622. Pontius, & Leander, rectius cum Sanchez l. 8. d. 24. dicitur, exponendum esse, *in quâ lineâ sint conjuncti? an in rectâ, vel obliquâ?* eaque vel æquali, vel inæquali? Nam quando oratores sunt in lineâ inæquali infra secundum gradum (nam si sponsus sit consanguineus sponse in tertio gradu) sponsa verò sit stirpiti propinquior, exprimendus est gradus remotior, ut dispensetur (nam hic præstat impedimentum) & alter propinquior, sed solum, ut, non obtinere, declaretur. Sic si vicinior gradus non est primus, rectius negatur à n. 2147. infra; excipie casum, de quo n. 2142. Si autem essent in lineâ inæquali sic, ut remotior esset in secundo, alter autem in primo gradu, uterque exprimendus esset ex constitutione Pij V. anno 1566. die 26. Augusti. ut si quis vellet contrahere cum sorore sui Patris, vel Matris. Nam in his gradibus difficillimè dispensatur, propter singularem indecentiam; cum ipsæ personæ debeatur eadem ferè licet non tanta reverentia, quam parentibus; ita Coninch, & alij apud de Justis l. 1. c. 4. n. 121. & 125. Et quamvis de Justis l. 1. c. 4. n. 177. doceat, quod in hoc casu quilibet gradus constituat impedimentum, verius tamen est, quod solus remotior ex n. 2140. ex c. fin. de Consang. nisi primus esset consanguinitatis in lineâ rectâ, propter constit. Pij V.

Tertiò, juxta Curiales exprimendum esse, an ea cognatio seu consanguinitas proveniat ex stirpe *simplici*, nimirum uno tantum, vel *multiplici*, ut duplici, triplici. Contingit enim quandoque, quod oratores habeant non tantum unam personam, ex qua carnali propagatione primè descendunt, sed ex pluribus, ut notat Corradus c. v. 70. & 87. Unde sequitur non tantum in prædicto casu conjuncti

junctiones in primo, & secundo gradu, sed etiam si oratores sint conjuncti infra secundum gradum, exprimendam esse provenientiam consanguinitatis, dicendo v. g. eam conjunctionem provenire, quia oratrix est soror avia oratoris, ut vult de Justis *cit. n. 128*. Cujus rationem reddit Castropalaus de sponsal. d. 4. punct. ultim. §. 3. n. 1. Nam sic illa fieret subdita suo nepoti ex sorore, quod est contra reverentiam saltem politice, tali personæ debitam, ut dictum est, sed hoc solum procedit in casu n. 2141. Et hanc provenientiam exponendam esse etiam, cum petitur dispensatio in primo, vel primo, & secundo gradu affinitatis, exprimendo, an proveniat ex actu fornicario? vult Corradus l. 7. c. 3. d. n. 22. sed rectius negant Sanchez l. 8. d. 24. n. 25. Bonaacina de legibus d. 1. q. 2. p. 5. n. 18. juxta limitationes prædictas.

Præterea not. si in expressione graduum contingit error, v. g. si fuisset expressus gradus propinquior loco remotioris (& ambo sint in eadem specie impedimenti) valere dispensationem; nam hoc ipso, quod Pontifex dispense in propinquiori proposito per errorem, cum in eo saltem virtualiter (nimirum in virtute causarum, quas ut sufficientes recipit Pontifex) contineatur remotior ejusdem speciei, jam hic non est ignoratus, consequenter dispensatus a fortiori; ita Sanchez lib. 8. d. 24. n. 27. Pontius l. 8. c. 17. §. 5. n. 31. & alij, quod tamen non procedit, si loco propinquioris exprimeretur remotior ob rationem oppositam. Dixi, si sint in eadem specie.

Hinc, si loco consanguinitatis, quæ est vinculum fortius affinitate, ista exprimeretur, dispensatio non teneret; sicut nec, si loco affinitatis exprimeretur consanguinitas; cum hæc sint diversa, & à diversis non fiat illatio. L. Papinianus Exul. ff. de Minor. sic de Justis l. 1. c. 4. n. 140. & seq. cum alijs. Aliud est, si proponeretur consanguinitas, vel affinitas alternativè, seu sub disjunctione, uti faciunt practici sollicitatores, quando ignorant impedimentum esse determinatè consanguinitatis, vel determinatè affinitatis. Nam tunc Pontifex intendit amovere impedimentum propositum, qualecunque sit ex expressis. Et eo casu sufficit in una specie verificari, juxta regulam in alternativis. 70. de Reg.

jur. in 6. ita Zerola in Praxi Episc. V. Rescriptum. §. 5. quod tamen non procederet, si esset, & consanguinitas, & affinitas ex natura particule copulativæ, quæ omnes partes exigit verificari; Corradus *cit. l. 7. c. 5. n. 73*; his positis:

Quæstio est. 1. an, si sit multiplex impedimentum unitus generis, omnia sint exprimenda? v. g. Vis dispensari ad ducendam Bertam tibi affinem ex copula fornicaria prius habita cum duabus ejus sororibus? an hæc circumstantia, quod cum duabus ejus sororibus, sit exprimenda? Negativam sequitur Henriquez l. 12. c. 10. & plures alij apud Sanchez l. 8. d. 24. n. 14. sed hic amplectitur affirmativam cum alijs, quos refert Gobat *cit. n. 619*. dicens, hanc opinionem sequendam propter horum auctoritatem in re tanti momenti; rationem aliam nullam afferens. Verùm juxta hunc authorem ea circumstantia non videtur esse talis, cujus omisio vitiet rescriptum. Cum eodem num. in fine addat, nihil scrupuli habendum, si bona fide omisa est illa expressio. Nam si bona fides excusat ab invaliditate rescripti, eo ipso non pertinet ad substantiam formæ de necessitate servandæ in supplicatione, ut constat ex dictis. Deinde qui plures proles Titia levavit de fonte baptismi, vel pluries cognovit Bertam sororem Cajæ, non tenetur numerum prolium, vel copularum explicare, cum petit dispensari in cognatione spiritali cum Titia, vel affinitate cum Cajæ, cum omnia sint ejusdem rationis; & actus repetitio inducat tantum unam cognationem, ac affinitatem respectu ejusdem, ut concedit de Justis l. 1. c. 4. n. 100. ergo etiam in altero casu.

Quæstio est. 2. an sit validè dispensatus in tertio gradu consanguinitatis, omisa mentione secundi, si oratores taliter sint conjuncti in linea inæquali. Affirmandum videtur ex dictis à n. 2141. sed Gobat *cit. n. 619*. etiam in hoc casu respondet, nullum scrupulum habendum, quando juncti gradibus inæqualibus exprimentur solum distantiores; quia à parte rei non distant plusquam distet remotior ex c. fin. de consang. Et ideo P. Sanchez l. 8. d. 24. n. 26. rectè notat, non esse opus, ut in petenda dispensatione fiat mentio propinquioris gradus, & sic declarasse Clemencem

tem VIII. adeoque sufficere, si exprimitur remotior.

2146. Nec obstant, quæ in contrarium affectu Barboſa apud Gobat n. 602. dicens *Urbanum VIII. nuptias* (quas inierunt Antonius, & Francisca, dispensati in tertio gradu, sine mentione secundi, quo etiam tenebantur) dixisse, *nulliter. & de facto esse contractas, ac incestuosas*. Nam Urbanus non dicit hoc affirmativè sed *relativè*, referens sic existimasse Executorem mandati, qui erat officialis Toletanus. Deinde est Urbanus VIII. affirmasset, tamen eo sensu non esse receptum constat ex Gobat *cit. num. 622.* præsertim cum Pius V. ut testatur idem author *num. 261.* abrogaverit constitutionem Pauli IV. talia matrimonia habentis pro nullis.

2147. Dices: Pius V. statuit, ut, postquam sunt impetratae literæ dispensationis, non expresso viciniore gradu, supplicetur pro alijs, quibus declaratur, illam taciturnitatem prædicti gradus, nihil obesse valori impetratae prius dispensationis; ergo etiam viciniore gradus exprimendus est. R. ex hoc probari, stare valorem mandati etiam cum taciturnitate gradus viciniore; quod autem nihilominus peti debeat declaratio, quæ dicatur, *illam non obſtare*, non pertinet ad valorem mandati, & dispensationis factæ; sed tantum, si timeretur scandalum ex conjunctione Oratorum in eo vicino gradu non expresso, ei, pro foro externo, cavendo per declarationem, quod non obſtet, occurrendo; ita Perez d. 46. de matr. sect. 3. Dicastillo d. S. eod. d. 9. & alij. Unde quando Pius V. in sua constitutione ad Romanum Pontificem, in supplicationibus pro dispensatione jubet mentionem fieri non tantum remotioris, sed etiam propinquioris gradus, addens, *quod eo non expresso nunquam dispensare intendat*, expressè loquitur de casu, quo gradus propinquior est primus, nihil omnino dicens, *si sit inferior primo*: & circa hoc specialiter not. tunc solum exigi mentionem gradus primi concurrentis cum remotiori, quando remotior præstat impedimentum indigens dispensatione; non autem, si secus. Quare si qui sint ligati affinitate in primo & tertio gradu, orta ex copula fornicaria (cum in hoc casu tertius gradus nullum præſtet impedimentum) nullà primi gradus mentione,

quia nullà tertij gradus dispensatione opus est; sic Pyrrhus Corradus l. 7. c. 2. n. 27. Ubi advertit, hanc expressionem gradus primi juxta Conſtit. Pij V. solum pro foro externo necessariam esse, juxta Perez *cit. de matr. d. 46. sect. 5. n. 7.* apud Gobat *cit. n. 622.*

Quæſtio est. 3. quid dicendum, si oratores sincerè exponant suum impedimentum, & omnia prout debent, & Pontifex supplicationi annuat; contingat tamen, quod in rescripto commissus sit error ab officialibus, quibus incumbit expedire literas, quod scribant Oratores esse in tertio consanguinitatis gradu, cum ipſi ex vero, & sincerè dixissent, in tertio affinitatis gradu, an in tali casu valeat mandatum dispensationis? 2. an Executor, qui reperit in mandato tertium gradum consanguinitatis, & deprehendit in examine esse tertium affinitatis, possit mandatum exequi? maxime si de re, ut casus exponit, informetur, & exequi teneatur?

Ad. 1. videtur ex n. 2143. & seq. mandandum, quod valeat; sed contrarium dicendum est, quia in dato casu Pontifex propositum est impedimentum, quod in re est, & is in idem consensit; cum ei proposita sit supplicatio, quæ sincerè omnia exposuit. Sic Layman. l. 1. Theolog. mor. tr. 4. c. 22. n. 26. intentio enim concedentis, vel mandantis ab eo, in quod directè tendit, non debet detorqueri, sed executioni mandari, nisi aliud expresse appareat. c. susceptum 6. de rescript. in 6. ibi: *susceptum ab Apostolica sede mandatum, ut ab aliquo beneficij (quod obtinet) resignatione receptum, ipsum alteri conferat, & assignet, adimplere non potes, si illi antequam resignet, rebus eximatur honoris. Cum non per resignationem vacaverit; sed, per mortem; nisi de intentione mandantis aliud appareret expresse.* Neque huic resolutioni obstant dicta in num. 2143. ibi est diversus casus; nimirum ubi supplicantes non verè, sed unam pro alio impedimentum expresserunt falso, et si fortassis bona fide: at hic sincerè totum expositum est Pontifici, licet scribat, post consentum Papæ justè supplicationi datum, erraverint, nominando affinitatem pro consanguinitate, vel vicissim.

Ex hoc etiam resolvitur ea dubitatio super qua sapius interrogatus fui: an si

Oratores petant dispensationem in impedimento sincerè exposito, & ad impetrandam allegant *incompetentiam dotis ex parte mulieris, vel viri*, dispensatio valeat, si scribæ litterarum expeditionis errent in litteris mandati, ponentes incompetentiam dotis *ex parte mulieris*, cum Oratores verè ac sincerè dixerint: *esse ex parte viri*; cum in re esset ex parte mulieris? Nam in tali casu semper iudicavi, valere dispensationem, vel eius mandatum; cum supplicationi sincerè continenti omnia, qua in re, ac de iure, necessaria erant, Pontifici porrectæ, ac propositæ, consensus datus sit; quo casu ad valorem mandati, nihil exigitur amplius, ut constat ex *c. susceptum*, num. precedente; præsertim, cum talis error non veretur circa ipsos actus in dispensante, ac dispensando necessarios, qui ceteroquin vitari possent; & solum subsequatur mandatum legitime datum, quin inducat novum impedimentum. Et ideo Iudex delegatus, deprehendens, eum errorem non esse commissum, nisi ab officialibus, postquam supplicatio sincerè continebat omnia de iure requisita, ac ei Pontifex dato consensu mandatum dispensationis expediri voluit, debet illud exequi. Nam in casu mandati legitimi, & carentis vitio illud afficiente, delegatus Papæ tenetur parere. Ex quo patet ad. 2. in *n. 2148*.

Quæstio est. 4. quid, qui contraxerunt cum impedimento dirimente, si dispensari cupiant, exprimere teneantur in supplicatione? R. cum in dato casu varæ circumstantiæ concurrere possint (scilicet, quod contraxerint *scientes*, vel *ignorantes impedimentum*; quod *consummarint* ante, vel post illius scientiam; quod *omissis denuntiationibus*; quod *ex intentione facilioris dispensationis*) responsionem colligendam ex seq. quare notandum, quantum spectat ad ea, quæ exponi debent ratione impedimenti, quo laborant, deduci posse ex dictis *a. num. 2120*. & dicendis de reliquis impedimentis. Quod verò reliquas circumstantias attinet, ex dictis constat, copulam habitam non esse de necessitate exponendam, si non allegetur, ut causa finalis, seu motiva, propter scandalum scilicet, vel infamiam (nisi dispensetur) exinde

Tom. IV.

verosimiliter orituram, ut dixi *a. n. 1166*. & tenet præter alios etiam Gobat *cit. num. 626*. plures pro eodem allegans.

Et quidem, si matrimonium *scienter, ac culpabiliter ommissis denuntiationibus contractum est in gradu prohibito* (intellige juxta *n. 710*.) & *copula subsæcuta*, etiam *scientia* exponi debet in casu, quo copula exponitur tanquam causa motiva dispensandi. Nam ut constat ex supra dictis, jus expressè statuit, ut tales careant spe dispensationis, quod juxta *num. 1168*. denotat esse circumstantiam de iure explicandam, quod etiam procedit in eodem casu, si contractum est in ijs circumstantijs cum ignorantia impedimenti propter dicta *n. 710*. Et hoc locum habet non tantum in casu, quo tale matrimonium consummatum est sine intentione facilitandi titulo copulæ habitæ dispensationem; sed multò magis si cum hac expressa utriusque intentione; sic cum communi Castropalaus *d. 4. de sponsal. p. ult. §. 3. n. 9*. dicens certum esse; quia talis intentio facit, ut careant spe dispensationis juxta *num. 697*. consequenter quod sit circumstantia de iure exponenda juxta *num. 1169*.

Huic tamen casui duplicem reperio limitationem adhiberi ab authoribus; prima est, ut non procedat, si *tantum unus sponсорum* habuit illam intentionem eotitulo facilitandi dispensationem, nec alteri manifestavit, ne innocens alterius culpam luat; sic Gobat *cit. tr. 9. n. 626*. citans pro se P. Sanchez *d. 25. n. 31*. Altera est, ut non procedat, si ea intentio non sit manifesta, sed tantum internè concepta; cum merè interna humanæ potestati non subdantur. sic Castropalaus *cit. n. 9*.

§. VI.

An, & qualiter dispensari possit in impedimento criminis;

Cum hoc impedimentum sit juristan-
tium Ecclesiastici per *n. 975*. est dispensabile ab Ecclesia; si oritur ex occisione alterius conjugis, præsertim facta per venenum, teste Corrado *lib. 8. c. 9. num. 10*. etiam per Penitentiarium, vel negatur, vel cum maxima difficultate conceditur propter gravitatem delicti; ex quo colliges, hoc impedimentum revera statui in penam criminis ex intentione legis;

Xxx

legis;

legis; licet Legislator etiam intendat per hoc ipsum securitatem conjugum, qui est finis extrinsecus legis. Caterum in supplicatione pro impetranda dispensatione in huiusmodi impedimento explicari debet, an oriatur ex machinatione, vel adulterio, aut ambobus: ita de Justis *cit. l. 1. c. 4. n. 188.* qui in seq. addit, si idem crimen sapius foret repetitum, de necessitate faciendam mentionem in supplicatione secundae petitionis, post impetratam dispensationem super crimine priori; eo quod crimina repetita semper difficiliorem reddant Pontificem ad dispensandum. Et hoc intelligi vult, si repetitum est *idem genus criminis* v.g. adulterium cum fide data; sed, ut hoc procedat, stylo id exigente (nam ex natura rei non est opus, cum, *aliis deliquisse, & gratiam obtinuisse*, sit qualitas extrinseca rei, de qua agitur) stylus in eo, quod exigitur, debet esse talis, qualem cum esse oportere, ut non observatus dispensationem vitiet, diximus à n. 1169. & seq. 2099. ac 2119.

§. VII.

An, & qualiter dispensari possit in impedimento ex disparitate Cultus?

2155. Hoc impedimentum, de quo egimus à n. 1059. est juris tantum Ecclesiastici secundum dicta n. 1060. & docet Tolet. *in instruct. Confess. l. 7. c. 11.* & Sanchez *l. 7. de matr. d. 71. n. 8.* Ut in eo dispensatio concedatur, urgentissimae requiruntur causae, & rarissime datur, ut colligitur ex *c. Cave. 28. q. 1.* & docet Layman *l. 5. tr. 10. p. 4. c. 14. n. 1.* cum alijs. Si autem fidelis iniret matrimonium cum baptizato, sed proficiente actu Judaismo, aut Paganismo, *valide* quidem ageret, sed non *licite*; cujus ratio quoad primum est, quia non esset matrimonium inter non baptizatos, consequenter laborantes hoc impedimento dirimente ex n. 1059. quoad secundum autem, quia periculum perversionis, quod impendit fidei ex tali connubio, id graviter vetat.

Si autem baptizatus, Apostata à fide, & Paganismo, vel Judaismo actu professus infideli nuberet, invalidum esset matrimonium; quia ille non obstante apostasia, cum revera baptizatus sit, ma-

net ligatus legibus Ecclesiae matrimoniorum subditorum irritantis cum non baptizatis; sic Navarr. *in summa c. 22. n. 49.* Coninch. *d. 31. hic d. 3. n. 43.* de alijs; ad impetrandam autem dispensationem in hoc impedimento *provenientiam* ejus exponere sufficit; sed causae, ut dictum est, non nisi gravissimae sufficientes, quales sunt conversio alicujus regni, vel provinciae, aut alia magnae considerationis emolumenta in Ecclesiam, aut domum graviter merita de illa, ex illo conjugio redundatura.

§. VIII.

An, & qualiter dispensari possit in impedimento ex vi, vel metu?

Quando vis vel metus jure naturali dirimit matrimonium, dispensatio in Ecclesia fieri non potest; ubi autem dirimit jure solum Ecclesiastico, necessaria non est; cum per ipsos metum passos vitium purgari possit, rejecto metu consentiendo spontaneè in personam, à quam antè nulliter, nempe coacti, consenserunt; sic enim prius matrimonium validum evadet, saltem ex tempore dati consensûs absque metu, propter cuius praesentiam, & influxum antè nullus erat; sed ex hoc oritur difficultas, an in dato casu volens revalidare matrimonium, prius nullum ex defectu sui consensûs, ad matrimonij substantiam requisiti, & praestare consensum spontaneum, *de necessitate debeat alteri prius manifestare* nullitatem matrimonij, & de matrimonium novo utriusque consensu revalidare? vel sufficiat, eum, qui prius deficit, consentire noviter alterius consensu adhuc moraliter perseverante; vel utrumque renovare consensum, si prius nullus fuisset? Circa praesentem quaestionem jam egimus à n. 526. cum seq. & resolvimus ad revalidationem matrimonij nulliter contracti, ex defectu consensûs in uno, non requiri in altero absolutam notitiam de nullitate matrimonij, proveniente ex consensu invalido propter impedimentum in altero, puta, qui fuit vitiosus ex metu dirimente.

§. IX.

An, & qualiter dispensari possit in impedimento ex Ordine?

117. Cum ex Ordinibus minoribus nullum nascatur impedimentum matrimonij, sed tantum ex ordine sacro; id autem sit juris tantum Ecclesiastici, ex dictis à n. 938. rectè sequitur, ubi iuxta dispensandi cause fuerint (quæ nimirum etiam in tali casu dispensationem justè exigunt) eam omnino ab Ecclesia concedi posse, sed aliter pro Clericis non regularibus, aliter pro regularibus, seu Religiosis. Hi enim eâ dispensatione in voto solenni castitatis liberantur à statu regulari; non isti, ut jam supra diximus, in *tit. 6. à n. 938.* Et quidem cum Clerico in sacris non regulari, posse dispensari, ut validè, ac licitè inear matrimonium, tenet etiam D. Thom. 2. 2. q. 88. a. 11. quia debitum continentia non est essentialiter alligatum ordini sacro; sed ex statuto Ecclesiæ; at in hoc dispensare potest Pontifex, nimirum Legislator in lege sua, ergo.

118. Cum Religioso non æquè omnes admittunt, posse dispensari in voto continentia, quod emissum est in professione. Nam licet D. Thom. in 4. dist. 38. q. 1. a. 4. *quæstionum*. 1. ad. 3. probabiliorum iudicaverit opinionem eorum, qui admiserunt ob causam communis utilitatis posse dispensari in voto solenni Religionis: ut notat de Justis lib. 3. c. 15. in *Appendic. num. 2.* postea tamen in 2. 2. q. 88. a. 11. aliter dicendum existimavit. Et ideo nunc Thomistæ communiter negant, cum Religioso Professo dispensare posse Pontificem ad contrahendum matrimonium; ut notat Capizucchus *Controv. 11. de voto solenn. q. unic.* dicens, quod cum hac sententia transeat communiter Thomistæ, qui in hac re Thomistarum nomine digni sunt, addens: hanc sententiam procul dubio non solum saniores esse, & certiores, verum etiam, ut ipse credit, tenendam.

119. Verum multò probabilior est sententia affirmantium, etiam in hoc casu posse Pontificem dispensare ex causa communem utilitatem concernente; ita communiter Doctores alij, Theologi, &

Tom. IV.

Canonistæ, ut testatur Fagnanus in *c. Cum ad Monasterium, de statu Monachorum à n. 56.* Nam votum castitatis emissum in professione non habet vim dirimendi matrimonium, nisi in quantum est solenne, solennitate ex Ecclesiæ constitutione inventa, ut probatum est à n. 971. certum autem est, quod hanc constitutionem omnino tollere possit Pontifex, cum ipse sit ejus conditor; ergo.

Nec obstat textus *cit. c. Cum ad Monasterium*, ubi dicitur: quod custodia castitatis adeo est annexa Regule Monachali, ut contra eam nec summus Pontifex possit indulgere; cujus capituli authoritati S. Thomas innixus, mutavit opinionem suam priorem, de qua num. 2. 57. ut testatur de Justis; quod utique non fecisset, si eo tempore, quo scripsit Sanctus Doctor, habuisset notitiam de eo, quod tam apertè resolvit. Bonifacius VIII. (de quo supra n. 971.) nimirum, hoc impedimentum nasci ex solennitate, & hanc ex sola Ecclesiæ constitutione. Non, inquam, obstat textus illius *c. quia*, licet Monacho, manenti Monacho, & salvo statu Monachali in eo, Pontifex non possit indulgere aliquid contra custodiam castitatis (impossibile enim est, fieri licitum, pro sensu composito voti illud ipsum actu reddentis illicitum) potest tamen indulgere pro sensu diviso, seu per dispensationem voti, sublato statu talis Monachi, ut diximus sæpius. Cum enim votum castitatis sit de substantia status Religiosi, sublato tali voto per dispensationem, tollitur status. Certum autem est, quod Pontifex possit solvere statum Regularem, in aliquo subiecto, id solvendo a votis; ergo: sed his plura dedimus à n. 971. & seq.

Illud not. si justa causa foret concedendi dispensationem ad matrimonium Clerico in sacris, in supplicatione non sufficere, dicendo: ipsum esse in sacris; sed specificandum, an sit Presbyter, Diaconus, vel Subdiaconus tantum? ut notat de Justis lib. 1. c. 4. num. 185. citans Filiuc. Trullenek, & alios; inter causas autem allegari solet conservatio illustris familie, præsertim plurimum merita de Ecclesiæ, alioquin extinguenda; magna

XXX 2

magna

magna utilitas concernens bonum commune, etiam si non tendat proximè, ac immediatè in bonum commune; & ad hunc finem etiam imperatoris intercessio pro justa causa dispensandi deservire potest, ut liquet ex dispensatione Alexandri VIII. 1690. 14. Januar. cum Subdiacono magnæ familiæ cateroquin extinguendæ, ut habetur apud Vincent. de Justis in *cit.* *Appendic. n. 31.*

§. X.

An & qualiter dispensari possit in impedimento ligaminis?

2162. Quæstio fieri potest solum circa matrimonia *fidelium rata tantum*, sed nondum consummata; in hoc impedimento complures sunt, qui negent, etiam summum Pontificem dispensare posse, quòd sit juris divini, ut diximus supra à n. 1621. Sententia tamen probabilissima est, Pontificem in his dispensare posse, ut soluto etiam conjugali vinculo validè, ac licitè à taliter solutis matrimonium aliud iniri possit. de quo egimus à n. 1611. Non est dubium has dispensationes non facile impetrari, nisi ob causas urgentes. Inter has autem causas numerant auctores morbum contagiosum supervenientem, gravia scandala, magnam conjugum disparitatem, conjugum constantem aversionem ab invicem, conservationem pacis, vel magnæ familiæ, etatem conjugum adhuc teneram &c. de quibus de Justis *l. 2. c. 10. à n. 21.* ex P. Sanchez *l. 2. d. 16.* & alijs; quamvis aliqui censeant, ut diximus loc. cit. non requiri causam, quæ concernat bonum publicum. *V. n. 1618. in fine.*
2163. Ejusmodi dispensationem in matrimonio rato tantum, ut, eo quoad vinculum soluto, conjuges fiant liberi ad aliud matrimonium, concedi etiam posse à majori poenitentiario, sed solum in occultis, docet Corradus *l. 8. c. 7. n. 35.* quem citat & sequitur de Justis *l. 2. c. 10. n. 18.* ubi num. sequenti exemplum talis dispensationis factæ refert cum muliere, quæ cuidam juveni nupsit, & matrimonio cum hoc non consummato, alteri præmissorum ignaro, cum quo consummavit susceptâ prole, primo viro non amplius reperibili, & secundo matrimonio, nisi dispensarentur, absque gravi periculo non continuabili.

Circa hoc impedimentum ligaminis not. cum frequenter contingat, quòd quidam, *ligati vinculo conjugij*, relicto suo conjugè, se transferant ad alias terras, ubi sint ignoti, & ibi se liberos, ac solutos mentientes, aut vinculum sui conjugij diffimulantes, aliud matrimonium factò sacrilego ineant; per sacram Congregationem Generalis Inquisitionis de urbe anno 1637. omnibus locorum Ordinarijs mandatum, ac interdictum esse, ne in suis civitatibus, ac diocesisbus permittant fieri denuntiationes matrimoniorum, quæ contrahi deberent à Forensi, nisi Parochi, ad quem spectat matrimonio assistere, constet per authenticam fidem Ordinarij ipsorum Forensium, *de istorum statu libero*; ipsi Ordinarijs præscriptâ formâ, ut, antequam dicti status liberi fidem faciant, testes fide dignos examinent, qui ex certa scientia statum liberum contrahere volentium affirmant secundum tenorem instructionis pro hoc examine faciendo, datæ ab ipsâ sacra Congregatione cit. quam refert de Justis *cit. l. 2. c. 9. n. 19.*

Unde not. 2. quando est casus necessitatis (ut si aliquis ex contrahere volentibus sit in articulo mortis) non requiri, ut servetur præfate instructionis formâ, si tempus non patitur; esto, si infirmus convalesceret, aliud dicendum; antequam cohabitare permittantur; sic Corradus *supra cit. l. 7. c. 6. n. 23.* dicens, sic declaratum ab ipsâ sacra Congregatione. 2. Illam Ordinarij attestationem, ut jacet, non requiri pro Exteris, seu Forensibus, qui tempore adhuc non nubili discesserunt, & pervenerunt ad locum, ubi nunc contrahere volunt, si ibi continuo permanserunt. 3. Requiri tamen, licet tales Exteri per decem annos, & ultra, in tali loco, ubi contrahere volunt, domicilium acquisiverint, ut eorum liber status probetur per testes fide dignos, tam originis, quam domicilij. 4. Esto unicam, vel plures uxores duxerint, eæque ibi, ubi contrahere vult exterus, mortuæ sint, nec post hoc à dicto loco recesserit. Verum propter multiplices difficultates, quæ nascuntur in observanda illa instructione, in plurimis Curijs etiam de consensu sacre Congregationis plurimum restricta est, ut notat de Justis *cit. l. 2. c. 9. n. 28.* & merito præfertim quoad postrema duo. Unde in hoc

hoc servanda erunt, quæ usu dicecesano in quolibet loco præscripta sunt.

§. XI.

An, & qualiter dispensari possit in impedimento publicæ honestatis?

1165. Etsi Ecclesia judicaverit ad justitiam, & honestatem publicam, quæ servari debet in contrahendis matrimonijs, spectare, ne sponsus in uxorem habeat consanguineam suæ sponsæ, vel hæc in virum sui sponsi consanguineum, ac propterea, statuerit, ne inter personas, taliter propinquas, matrimonium validè contrahi possit sine Ecclesiæ dispensatione: cum tamen iuxta frequenter causæ intervenire possint, quæ illi bono, quod ceteroquin ex observantia illius justitiæ publicæ provenit, prævaleant; non est dubium, in hoc impedimento, quod est juris tantum Ecclesiæ, ab Ecclesia dispensari posse. In supplicatione porrò pro impetranda dispensatione in hoc impedimento, exponenda erit. 1. *provenientia*, nimirum an sit ex sponsalibus solum de futuro, an de præsentibus, seu matrimonio, rato tantum? hoc enim extendit se ad plures gradus, quam illud, ut constat ex dictis à n. 223. & illud est vinculum fortius isto, teste Corrado l. 3. c. 7. n. 23. Exponendum erit. 2. *in quo gradu?* si provenit ex sponsalibus de præsentibus, seu matrimonio rato tantum; si autem ex sponsalibus de futuro, cum in hoc non extendatur ultra primum gradum ex dictis à n. cit. satis erit dicere: *Oratores laborare in impedimento publicæ honestatis ex sponsalibus de futuro.*

2166. Unde not. ex sponsalibus de præsentibus non consummatis, atque adeo ex matrimonio rato tantum, non nasci *proprie affinitatem*, cujus ratio est ex eo, quod hæc supponat copulam; sed tantum *impedimentum publicæ honestatis*, quod non admittit, ut unus sponforum in conjugem habeat alterius consanguineum; improprie tamen, etiam à dataria illam propinquitatem appellari affinitatem, sed solum inchoative, ut notat Corradus cit. l. 8. c. 7. n. 18. & seq.

1167. Not. 2. quando inter Oratores est impedimentum affinitatis ex licita copula, non esse necessariam specificam mentionem impedimenti publicæ honestatis, esto

inter ipsos natum sit; quia declarando, quod velit accipere illam, quæ sui consanguinei prius uxor fuit, sufficienter exponitur impedimentum publicæ honestatis; nam *si fuit uxor, fuit etiam ejus sponsa*; secus tamen est, si concurrat cum affinitate ex copula fornicaria; ut, si orator velit ducere mulierem, sponsam fratris defuncti, ante matrimonium ab ipso cognitam; ita Sanchez l. 8. d. 24. à n. 36. quia talis affinitas illegitima non infert fuisse inter eam mulierem, & defunctum sponsalia.

Not. 3. in explicatione graduum, 2168. quando sunt *in linea inæquali*, sufficere, quod exponatur gradus remotior, qui constituit impedimentum, etiam omisso propinquiori, qui non constituit impedimentum in distantibus inæqualiter. Nam esto Pius V. (ut notavimus supra) voluerit explicari *primum gradum*, quando distant inæqualiter oratores v. g. in primo & secundo; vel primo & tertio, aut quarto: loquitur tamen solum *de impedimento consanguinitatis & affinitatis*; non autem alio, consequenter casus iste, relinquatur sub dispositione juris communis, vi cuius sufficit sola expressio gradus dispensandi, nimirum remotioris inter inæqualiter distantes ex n. 2140. ita Corradus l. 8. c. 7. n. 24. & sanè.

Et quamvis aliqui existiment, quod saltem in casu distantium inæqualiter v. g. in secundo & tertio, vel quarto gradu affinitatis, aut consanguinitatis, etiam exponi debeat gradus propinquior, quando persona in gradu propinquiori respectu distantioris haberet rationem reverentiæ ab hac sibi debitæ v. g. foror aviæ respectu inferioris, ut notavimus supra. id tamen in præsentibus casu necessarium non videtur; cum nec primus gradus sit de necessitate exponendus, ut dictum est.

Not. 4. etsi juxta complures, de quibus 2169. diximus à n. 206. ex sponsalibus de futuro, mutuo consensu dissolutis, non remaneat hoc impedimentum; si tamen Oratores, secuti sententiam contrariam peterent in eo dispensari, si non de necessitate, saltem ad facilitandam dispensationem, exponendum esse, *quod proveniat ex sponsalibus, mutuo consensu rursus solutis*, ut docet Corradus cit. n. 25. qui etiam notat n. 22. ex stylo communiter exprimi,

Xxx 3

perfo-

personam, qua mediante hoc impedimentum contractum est, ab humanis discessisse, si ita est; consequenter etiam oppositum, si adhuc vivit: in executione tamen mandati movere non debet horum doctrina in allegato solum, & non probato stylo juxta dicta n. 1169. & 2099. & 2119.

2170. Rationes porro, quæ ad impetrandam in hoc impedimento dispensationem sufficiant, eadem propè sunt, quæ cum supplicatur in dispensatione in gradibus consanguinitatis, & affinitatis, ratione tamen habitâ in hoc casu sicut in illo, majoris vel minoris propinquitatis; de quibus Corradus cit. n. 21. facilius tamen in eo dispensatur, si oritur tantum ex sponsalibus de futuro; quam, si ex matrimonio rato; cum hoc sit fortius vinculum, ut dictum est; ita Sanchez l. 8. d. 24. n. 16. & ideo in hoc, quàm in illo casu, majores causæ dispensandi exiguntur; sic de Justis l. 2. c. 8. n. 57.

§. XII.

An, & qualiter dispensari possit in impedimento ex affinitate?

2171. Hoc impedimentum dirimit matrimonium jure solum Ecclesiastico, in quacunque sit linea, vel gradu ex dictis a n. 1231. consequenter est dispensabile ab Ecclesia ex ipsdem proportionaliter causis, ex quibus impedimentum ex consanguinitate. Cum autem dispensatio in gradibus affinitatis reguletur, ac si peteretur super consanguinitate, ut notat de Justis l. 2. c. 6. n. 60. quæ dicta sunt de hac, proportionaliter intelligenda veniunt de illa in supplicatione exponenda; de Justis tamen addit: cum datur dispensatio in affinitate, requiri majores causas, & solvi duplicem compositionem; seu taxam, cujus rationem videtur dare n. 59. ut Oratores, gravioribus expensis affecti, retrahantur à petitione hujusmodi dispensationis: sed in hoc suspendo meum judicium; cum non videam, cur in hoc impedimento aut publice honestatis, eo titulo id fiat; cum sit minus vinculum, quàm multa alia, & ipsa etiam consanguinitas.
2172. Illud not. etiam in hoc casu ab Oratoribus exponendam esse provenientiam affinitatis, nimirum an ex copula licita, vel

fornicaria? sub qua venit omnis copula non conjugalis. Nam quando in Curia Romana fit mentio de affinitate (nisi alibi addatur) intelligitur de ea, quæ sit orta ex copula licita, non illicita; sic de Justis cit. à n. 93. qui n. 95. addit, pro dispensatione super affinitate ex copula illicita, non solvi compositionem; sed dari litteras clausas, & quoad expeditionem tantum taxari, ac si essent aperte; sed hoc rariè est, cum in hoc casu, ad declinandam infamiam, ubi talis affinitas, ut communiter solet, occulta est, petatur dispensatio à Sacra penitentiaria.

Not. 2. qualiter diximus à n. 2139. in consanguinitate, cum est inter distantes æqualiter, exprimendum esse, gradum etiam propinquorem, si est primus, in dicendum pariter in affinitate; quia constitutio Pij V. etiam de hac expresse loquitur. Hinc si sit casus, quo queritur, an Titius, qui fornicariè cognovit Bertam & postea cupit in uxorem ducere Cajam proneptem Bertæ, seu consanguineæ ejus in tertio gradu, sed mixto cum primo, non obstantibus primo, & tertio gradu affinitatis illegitimæ, licitè ac validè contrahant matrimonium sine dispensatione? Respondetur affirmative. Ratio sumitur ex regula in c. fin. de consanguinitate, ubi dicitur, quod ad prestandum impedimentum remotior gradus attendi debeat. Cum ergo in dato casu tertius gradus sit remotior, & hic, juxta dicta à n. 1228. non præstet impedimentum, quando affinitas est illegitima, rectè sequitur, Titium & Cajam posse in dato casu liberè contrahere sine dispensatione; ita Corradus cit. l. 7. c. 1. n. 23. Ex quo colliges. 1. quod affinitas fornicariè in primo, & tertio, vel in secundo, & tertio gradu nullum hodie præstet impedimentum; ita Corradus n. 26. & 28. Colliges. 2. quod quando impedimentum (consanguinitatis nimirum, vel affinitatis) est in gradu mixto cum primo, quoties dispensatione indiget, primus gradus exprimendus sit in supplicatione; cum Pontifex Pius V. in cit. constitutione sua dicat, quod in propinquiori, si est primus, non exprimitur nunquam dispensare intendat.

Dixi superius n. 2171. quod impedimentum, nascens ex affinitate, dirimat matrimonium jure solum Ecclesiastico, in qua-

quacunque linea, seu gradu. Contrarium tamen tenent aliqui apud Card. de Lugo in *responsis moralibus* l. 1. d. 40. n. 2. quorum aliqui volunt, affinitatem jure naturæ in linea recta impedire matrimonium non solum in primo gradu, licet possit Pontificem dispensare validè, doceant Alexander, Alensis, Cajet. Abulens. Albertus Pighius, Armilla, Martinus, & Petrus Ledesma, Veracruz, Ouandus, Henriquez, Sa, Vega, & alij, quos refert, & sequitur Thomas Sanchez l. 7. de *matrim. c.* 34. n. 5. Rebellus de *oblig. just.* 2. p. lib. 3. q. 15. n. 10. Quibus adde Joannem Præpositum, Casparum Hurtadum, Meratium, Bonacinam, & alios, quos affert, & sequitur Diana, p. 4. tract. 5. *Miscellaneo. ref.* 93. quare negari non potest, eam sententiam probabilem esse, atque adeò, si Pontifex de facto dispensaret, id faceret juxta probabilem tor doctissimorum hominum sententiam: quamvis fateantur ingenuè aliqui ex his Authoribus, quamvis hoc matrimonium non sit jure naturæ irritum, atque adeò possit validè à Pontifice in eo impedimento dispensari: continere tamen tantam turpitudinem, & indecentiam, ut sine maxima causa non possit licitè fieri, ob cujus causæ defectum nunquam hæcenus Pontifices dispensarunt; ita Sanchez ubi supra n. 9. in fine.

217. Cardinalis de Lugo *cit.* n. 4. utramque sententiam, speculative loquendo, probabilem censet; suo tamen judicio dubium esse, an possit summus Pontifex validè dispensare? & certum, requiri maximam, & extraordinariam causam ad dispensandum; & certum sibi etiam tunc esse, non expedire, ut dispensaret. Prima, & secunda pars constat manifestè, inquit, cum tot tantique Doctores negent Pontifici eam potestatem; & cum omnes fateantur, ob maximam illius conjunctionis turpitudinem, seu indecentiam, maximam exigi necessitatis causam ad eam purgandam; ideòque nunquam in eo impedimento Pontifices dispensasse.

2176. Pro sua sententia nititur seqq. fundamentis; quia sententia docens, hoc esse impedimentum de jure naturæ, atque adeò non esse à Pontifice validè dispensabile, gravissimis nititur fundamentis.

Nam scriptura, & Patres non videntur aliter de eo conjugio, aut incestu loqui, ac loquantur de alijs criminibus jure naturæ prohibitis. *Levit.* 20. &c. Deinde, quia *Deuteronomij* 27. ex præcepto Dei proponuntur duodecim maledictiones, quæ à Levitis solemniter pronuntiari debeant, respondente ad singulas universo populo, *Amen*, quæ erant graviora peccata contra legem naturæ v. g. idololatricam, bestialitatem, homicidium proditorium, & similia; duæ autem ex illis sunt contra eum, qui dormit cum Noverca, vel Socru sua, quas quidem maledictiones Augustinus q. 61. & 65. super *Levit.* observavit, non tendere ad puniendam copulam adulterij, sed incestuosam copulam, vel conjugium. Constat ergo, illud etiam conjugium habuisse gravissimam indecentiam contra legem naturæ; cum nulla alia peccata ibi recensentur, nisi quædam ex gravissimis contra legem naturæ, quæ solemniter anathematizabantur ab universo populo.

Tertio, quia, ut testatur Card. Bellarm. tom. 3. lib. unico de *matr. c.* 28. nulla unquam existunt exempla sanctorum, qui in eo gradu matrimonia contraxerint, nec unquam Ecclesia in eo impedimento dispensavit. Præter hæc adducit plures rationes ex diversis causis petitas, quibus tamen eò potissimum contendit, ut ostendat expedire magis, ne unquam ad eam dispensationem in affinitate primi gradus, lineæ rectæ, deveniatur in praxi, etiam occurrente maximâ, & extraordinaria causâ, ut habet n. 4.

Verùm, nullum gradum affinitatis in quacunque linea, jure naturali præstare impedimentum dirimens matrimonium inter taliter conjunctos, alij viri graves, & in doctrina morali excellentes tenent, ut diximus supra. Nec ex eo, quod incestui cum nuru, vel filia uxoris, aut cum Noverca decernatur etiam poena mortis, aut ejusmodi factum dicatur scelus, & tantum nefas, rectè sequitur, illud ex natura rei repugnare matrimonio inter personas taliter conjunctas. 1. quia pluribus locis idem dicitur, ac poena mortis decernitur transgressoribus juris divini, non naturalis, sed positivi. 2. quia licet in ejusmodi matrimonijs sit quedam

quædam indecentia, non naturalis, sed politica, ea tamen non fundat eam indecentiam naturalem, quæ tale matrimonium reprobet ex natura rei, ut ostendimus ex P. Sanchez supra. Sic enim fundatur in eo, quod unus habeat se tanquam naturale principium per se relatè ad alterum, id, quod nullatenus invenitur inter affines. 3. in c. Pitacium 30. q. 3. Zacharias Papa, cum intellexit, filium, cujus Pater alterius filium ex sacro baptisinate suscepit, suscepit sibi matrimonio junxisse, loquens de hoc factò, ait *crudele dictu*; & allegat dictum Domini ad Moysen: *turpitudinem patris tui, vel matris, vel sororis, non revelabis: turpitudinem enim tua est*: quin ex hoc sequatur, cognationem spiritualem esse juris naturalis, vel divini, etiam positivi.

2179. Nec ex eo, quod in Deuteronomio inter maledictiones à Levitis solemniter publicandas, numeretur etiam peccatum dormientis cum noverca, vel focu sua, rectè infertur hæc esse peccata contra jus naturæ. Nam plura, quæ in lege veteri, etiam per Levitas publicari oportebat, erant juris divini, non naturalis, sed positivi; nec etiam probatur, eas maledictiones, inter expressa inibi peccata, esse factas in ea, tanquam juri naturæ adversantia; cum plures pœnæ etiam gravissimæ in lege veteri, nunc evacuata, data fuerint in transgressores juris divini solum positivi. sed nec istud juvat, quod non extent exempla, quod Summi Pontifices inter affines primi gradus lineæ rectæ dispensaverint; non enim sola docent exempla; nec ex eo, quod ante Summi Pontificis dispensationem, quæ dissolvit matrimonium fidelium, ratum tantum, non præcesserit exemplum, rectè sequitur, successores id ex gravi causâ non potuisse facere juxta probabilissimam doctrinam à n. 1611.

2180. Ad extremum nota, quosdam, quibus speciali privilegio indultum erat, pro faciliiori infidelium conversione dispensandi facultas in impedimentis matrimonij, excepto primo gradu, exceptionem restrinxisse ad solum *primum gradum lineæ rectæ*, consequenter voluisse, se, vi facultatis datæ, dispensare posse in impedimentis matrimonij etiam *primi gradus, sed lineæ solum transverse*; quia facilius concedi solet dispensatio in illo, quam in secundo gradu

confanguinitatis; cum ergo ad hunc casum extendatur illa facultas, extendi etiam credendum est ad illum alium faciliorem; juxta regulam vulgarem, quod, cui conceditur quod est plus, concedi etiam videtur, quod est minus, quam regulam pluribus exemplis exornant, & declarant Doctores, quos congerit Thomas Sanchez l. 8. de matr. disp. 1. n. 31. præsertim cum hoc non agatur de dispensatione, quæ cum odiosa sit, habet strictam interpretationem; sed facultate dispensandi, quæ favorabilis est, & latam habet interpretationem, saltem, quando conceditur ad petitionem communiter, qui dispensabant, ut notat Sanchez D. 2. n. 1.

Sed oppositum dicendum est; quia ratio diversæ lineæ non facit, quod *primus gradus non sit primus*; ergo cum concessio privilegij non extendat se ad gradum in quibus dispensandi facultatem non dedit Pontifex; in illa autem generali concessione negaverit *primum gradum*, non extendet se facultas concessa ad illum, quæ juscunquæ sit lineæ. Quando autem dicitur, quod, *cui conceditur plus, concedatur etiam, quod est minus*, intelligendum est de illis, qui sub re concessa, vel ut patres, vel ut particularia sub genere universali concessio continentur; sic Thomas Sanchez l. 8. matr. D. 2. n. 15. nam potens ex privilegio in irregularitate homicidij voluntarij dispensare, non potest in irregularitate excommunicati celebrantis, quod multò minus est. Ad quod posset etiam afferri exemplum ex Tridentino sess. 24. cap. 6. de reform. ubi conceditur Episcopo facultas dispensandi in omni irregularitate ex delicto occulto in foro confitentium, excepta irregularitate ex homicidio voluntario: quare poterit Episcopus dispensare in irregularitate orta ex pravo usu canonum, vel ex homicidio graviter culpato casuali; non tamen poterit ex illa concessione dispensare in irregularitate orta ex defectu lenitatis, quæ multò minor est; quia nimirum hæc non continetur sub irregularitatibus ex delicto, de quibus solis concessionis verba loquuntur.

§. XIII.

An, & qualiter dispensari possit in impedimento impotentie.

1182. Hæc questio juxta communem Doctorum sententiam non videtur hic habere locum; cum talis impotentia jure naturali dirimat matrimonium, esto Pontius, ut diximus supra, velit esse juris tantum Ecclesiastici. Cæterum esto matrimonium perpetuo impotentis cum potente revera sit nullum; tamen, ut dictum est in tit. 15. si contraxissent, & posteaprehenderetur unus impotens, possent, si vellent, simul manere solo fraternæ societatis vinculo, & casto amore constricti, sed separati thoro, & abstinentes ab omni usu carnis impudico, etiam per tactum, ut decrevit Lucius. III. in c. Consultationi. 4. & Cælestius. III. c. Laudabilem. 5. de Frigid. Not. tamen, si non continerent; nec, propter occasionem continuam, continere possent, eos teneri contra matrimonium reclamare, ut *judicio Ecclesie* separarentur; ne in peccatis, & proximo eorum periculo perpetuo vivant, de quo V. Sanchez l. 7. d. 97. à. n. 4. & alios.

§. XIV.

An, & qualiter dispensari possit in impedimento ex defectu ætatis?

1183. Questio procedere potest solum in casu, quo est defectus ætatis *legalis*. Nam defectu ætatis *naturalis*, ubi scilicet necdum adest maturitas judicii ad consensum cum requisita deliberatione præstandum, matrimonium jure naturali est irritum, consequenter in eo defectu ab Ecclesia dispensari non potest: secus est, cum deficit ætas jure solum humano requisita, de quo dictum est in tit. 2. à. n. 585. Et in eo defectu Pontificem posse dispensare, non est dubium, cum jure solum Ecclesiastico præter impedimentum. Circa dispensationem in hoc impedimento.

1184. Not. 1. cum minoribus, non habentibus legitimam ætatem, jure Ecclesiastico præscriptam ad matrimonium, Episcopum posse dispensare, ut illud incant, quando prope illam ætatem sunt, & dubitatur, an malitia suppleat ætatem? sic Barbo. de jure Ecclesiast. lib. 1. c. 11. §. 6. n. 187. & ratio est ex dictis à n. 2044.

Not. 2. quando conjuges sunt teneræ ætatis (cum facile decipi poterint) & inci-

Tom. IV.

piunt sibi displicere, eos juxta de Justis l. 2. c. 10. n. 33. posse dispensari super matrimonio rato tantum, & non consummato; quod talia matrimonia cateroquin infelices exitus habeant; alij tamen negant, ut constat ex dictis à n. 1621.

Not. 3. si matrimonium celebrandum sit per Procuratorem, in hoc non requiri ætatem jure civili requisitam; sed eam sufficere, quæ habeat usum rationis, ut sui Principalis consensum explicare possit; ita Sanchez l. 3. hic. d. 41. n. 8. cum nec in Testibus exigatur ætas major per dicta alibi.

Not. 4. quando constat, quod malitia suppleat ætatem ad matrimonium requisitam; non requiri dispensationem; quia tunc non est defectus ætatis legalis, ut constat ex dictis à n. 601. sic Reginald. in praxi fori penitent. l. 31. c. 22. n. 171. si tamen esset dubium; necessaria foret declaratio: quia, cum ea qualitas non præsumatur, & (si absit) præstet impedimentum valori, non procedit casus, nisi cognitâ causâ per Episcopum declaratur non obstare, ad cavendum scandalum. V. Sanchez l. 7. d. 105. n. 4.

§. XV.

An, & qualiter dispensari possit in impedimento ex clandestinitate;

Potissima difficultas est, quando matrimonium *clandestinè* contractum est, præsertim, si etiam *consummatum*. Nam in matrimonio celebrando clandestinè *secundum quid* (nimirum vel omisissis, vel postpositis, aut breviter denuntiationibus) dispensare posse Episcopum ex causa, constat ex n. 684. Ut autem matrimonium celebraretur *clandestinè simpliciter*, seu sine præsentia Parochi, & testium, dispensare quidem potest Pontifex, sed non nisi ex causis gravibus: quoad reliqua.

Not. 1. in casu, quo matrimonium cum impedimento in gradu prohibito clandestinè (culpabiliter nimirum omisissis tantum denuntiationibus) celebratum est in facie Ecclesie, & consummatum, Pontificem moveri ad dispensandum in eo impedimento ex causa, de qua n. 2096. nimirum ad evitanda scandala, quæ verosimiliter timentur, nisi matrimonium legitimè, ac rite contrahatur. Item ex alijs, ut periculo incontinentiæ, infamiæ, quod mulier deberet innupta manere, vel cum periculo

Yyy

periculo vitæ, &c. de quibus à num. 2070. V. Sanchez l. 8. hic d. 19. à num. 9. Dixi, si contraxerunt in gradu prohibito. Nam si nullum subsit impedimentum dirimens, dispensatione non egent; cum possint supplere defectum, si opus foret, natum ex clandestinitate. Dixi. 2. & consummatum. Nam in tali casu, petentes dispensationem, deberent explicare, an scientes impedimentum contraxerint? an consummaverint hoc titulo facilitandi dispensationem? quo casu urgentiores causæ requiruntur, ut jam supra expositum est.

Not. 2. difficultatem dispensandi nascentem ex eo, quod culpabiliter omisissis denuntiationibus Oratores contraxerint in gradu prohibito, à quibusdam intelligi de matrimonio sic contracto cum quocunque impedimento dirimente, ut diximus à n. 750. probabilius tamen est, intelligi solum de gradibus consanguinitatis, & affinitatis ex n. jam c.

§. XVI.

An, & qualiter dispensari possit in impedimento ex raptu?

2188. Loquimur de Raptu mulieris, in quantum jure Canonico præstat impedimentum dirimens matrimonium Raptoris cum Rapta, de quo num. 507. vix autem contingit, quòd in solo hoc impedimento, aut quaeratur, aut detur dispensatio. Nam si Rapta sit invita, & nolit, dum est sub Raptoris potestate, non proderit Raptori dispensatio; si autem Rapta est volens, dispensatione non eget, quia tunc Raptus ei non præstat impedimentum ex dictis supra, ubi contraheret constituta extra Raptoris potestatem. Quia tamen definitione Concilij Tridentini (ut habetur ex dictis num. 507.) constat, à Raptore incurri hoc impedimentum ex vero Raptu invitæ, ac durare, donec Rapta sit in loco tuto extra ejus potestatem; mulier tamen ob alia pericula extrinseca dimitti non possit ab illo, & de primitus invita, fiat volens, & omnino libenter ei nubat, sed ob durans impedimentum non possit, evenire poterit casus, ubi solus Raptus obstet, & dispensationi sit locus, utique dandæ ob justas causas, si casus, ut ponitur, ita se habeat, & in supplicatione exponatur. Si autem contingat, quòd Raptor, & rapta,

laborent alio impedimento, pro cuius dispensatione supplicant, non tantum impedimentum illud exprimi debet; sed etiam Raptus, & quidem cum omnibus suis qualitatibus, & circumstantijs, nimirum, an fuerit factus causa matrimonij, an tantum causa libidinis, vel facilius impetrandi dispensationem? sic de Justis cit. l. 1. c. 4. ex P. Sanchez l. 8. hic d. 25. n. 19.

Not. autem. 1. juxta Regulam 49. Cancellariæ Apostolicæ constitutum esse, quòd in litteris dispensationum super aliquo gradu affinitatis, vel consanguinitatis, aut aliàs prohibito, semper apponatur clausula: dummodo dicta mulier, propter hoc rapta non fuerit; & si non fuisset in litteris mandati apposta, semper tamen subintelligatur de stylo Curia. Quare hæc fuisset omisssa, si Executor deprehenderet intervenisse raptum, non posset mandatum dispensationis exequi (nam conditio: dummodo rapta non fuerit, non fuisset) sed opus foret novis litteris Pape in forma perinde valere, exposito toto dicto, prout se res habuit, de quo V. de Justis l. 2. c. 8. à n. 34.

Not. 2. illam clausulam verificari, modo Raptus non intervenit cum ijs qualitatibus, quæ in eo desiderantur, ut juxta Concilium constituat impedimentum dirimens; ad quòd, ut diximus loc. cit. requiritur, quòd factus sit causa matrimonij. Nam Raptus ex causa libidinis explenda, vel alio fine, quam matrimonium contrahendi, non comprehenditur in decreto Concilij, raptui statuentis vim matrimonij diremptivam, ut diximus cit. ita Sanchez l. 2. hic d. 13. n. 4. & alij cum Barbosa ad c. 6. Trid. sess. 24. Reform. matr. c. 6. Corradus lib. 7. c. 6. num. 48 &c.

ARTICULUS VI.

De supplicatione pro impetranda dispensatione.

Cum apud Cismontanos, stylus Curia, propter rerum suarum varietatem, non raram mutationem, in modo, & qualitatibus impedimentorum, pro quorum dispensatione supplicandum est, exponendis, raro plene cognitus sit, ac ob inde frequenter Oratores, aut dispensantes,